

törekvése, hogy a megye erdősültségének fokozására a távlati fásítási tervnek megfelelően megkülönböztetett erőfeszítéseket tesz. Figyelemmel az erdősültség terén való lemaradásra, azt kéri az Országos Erdészeti Főigazgatóságtól, hogy az átlagosnál nagyobb segítséget nyújtson a fásítási hitelek és szükséges egyéb feltételek biztosításán keresztül a megye részére.

Az előfeltételek tehát már jórészt adva vannak ahhoz, hogy a távlati fásítási terv számai 1980-ig testet öltsenek zöldövezetek, majorfásítások és erdősávok formájában megváltoztatva a megye jelenlegi sivár arculatát, szebbé, egészségesebbé, boldogabbá téve a Szolnok megye területén élő és dolgozó emberek életét. A távlati fásítási terv megvalósítása a megye erdészei számára a legszebb erdészfeladat. Sikeres végrehajtásával méltán érdemlik ki majd az utókor elismerését és megbecsülését.

A fejlettebb technológia új vezetést kíván az erdészkerületekben

ADAMKÓ JÓZSEF — KOVÁCS JENŐ — V. SZABÓ FERENC

A fejlődő népgazdaság a gazdaságosabb termelés érdekében egyre nagyobb követelményeket állít az erdőgazdaságok elé is. Az erdőgazdaság termelő erői az utóbbi 5—6 évben igen sokat fejlődtek. A nehéz fizikai kézi munkát felváltja a gép és egyre több jólképzett szakmunkás kerül az erdőgazdaságokhoz. Ezt a fejlődést a Nyugatbükki Áll. Erdőgazdaságban az alábbi szám adatok igazolják:

Gazdasági év	Összes fakitermelés, m ³	Ebből gépi termelés, m ³	Egy gépre eső teljesítmény, m ³
1958/1959	94 992	28 129	970
1959/1960	101 685	34 879	969
1960/1961	97 783	47 677	1135
1961/1962	112 523	68 991	1533

Gazdasági év	Faanyag mozgatás halmazott		Ebből géppel	
	m ³	m ³ /km	m ³	m ³ /km
1958/1959	185 876	1 195 356	79 290	997 638
1959/1960	222 648	1 568 225	99 605	1 389 783
1960/1961	210 034	1 524 018	96 916	1 384 375
1961/1962	261 675	1 908 145	122 307	1 766 367

A számokból megállapítható, hogy amilyen mértékben növekedett a gépek teljesítménye, olyan mértékben csökkent a hagyományos kézi kitermelés, illetve fogatmunka az erdőgazdaságokban. Amíg 1958-ban a fakitermelést 1200 idénymunkás, a faanyagmozgatást 200—250, főleg idegen fogat végezte, addig ma (lényegében azonos mennyiségű tervfeladat mellett) a fatermelést 500 szer-

zódott munkás (ebből már 86 szakmunkás), a faanyagmozgatást pedig csak 90 pár saját fogat végzi. A fejlődést hűen tükrözik a termelékenységi mutatók is.

Termelékenység mutatói	1958/59-ben, Ft	1961/62-ben, Ft
100,— Ft munkásbérre eső termelési érték	408,—	471,—
1 főre eső termelési érték	57 998,—	70 835,—
100,— Ft termelési értékre eső term. költség	101,40	94,25

A vállalati eredménytervünkben pedig eljutottunk az 1958/1959-es év 1,8 millió Ft veszteségétől az 1961/1962-es év 6,5 millió vállalati nyereséghez.

Elmondhatjuk-e már, hogy elértünk gazdálkodásunk eredményeinek tetőpontjára? Nem. Mert fejlődésünk ezen a ponton sem állhat meg, hiszen országunk egyetlenegy polgára sem akar megállni az életszínvonal mai szintjén. Előbbre pedig csak új szervezési módszerekkel juthatunk és szabad teret kell engednünk fejlettebb termelő erőink kibontakozásának. A hagyományos termelési módszerekkel való szakítás, a bátor kezdeményezés teheti termelő munkánkat eredményesebbé, minőségileg jobbá és olcsóbbá. Erdőgazdaságunkban ebből indultunk ki, amikor az erdészkerületeket illetően a következőkben leírt új szervezési módszerekkel kísérletezünk a cserépfalui erdészet területén.

A kerületvezetői szervezeti forma az elmúlt időknek legmegfelelőbb felépítésű rendszere volt. Akkor alakult ki, amikor az erdészeti munkák idényjellegűek voltak (téli fakitermelés, tavaszi erdősítés, nyári fuvarozás stb.) és ebből adódik, hogy a termelő erők is kezdetlegeseek, fejletlenek voltak. Ezenkívül a védelmi szolgálat ellátása is sokkal nagyobb súllyal nehezedett ránk, mint napjainkban. A néhány éve megindult gépesítés, állandó szakmunkásgárda, szoros tervgazdálkodás stb. mélyreható változásokat igényelnek az erdészet kerületvezetői rendszerében.

Az új szervezeti forma lényege az, hogy három-három összefüggő védkerületet összevontunk. A három kerületvezető erdész közül egy a fahasználati művezető, egy az erdőművelési művezető, egy pedig a szállítási művezető. Egy kerület pedig — részben az adottságai, részben az összehasonlítás miatt — megmaradt a hagyományos szervezési formában. Erdészeink tehát *művezetői szinten* dolgoznak, irányítanak és állandóan a munkahelyen tartózkodnak. Munkakörük 1/3-ára csökkent, így megvan a lehetőség arra, hogy — mint művezetők — sokkal nagyobb szakmai tevékenységet fejtsenek ki az eddigiekhez viszonyítva.

A *fakitermelési művezető* szakképzettséggel rendelkező erdész, aki a komplex termelés megszervezését sajátmaga is képes megoldani és tevékenyen résztvesz a technológia kidolgozásában. Elvárjuk a beosztással és szakképzettséggel járó gazdasági szemléletet és szervezőkészséget. Ismerje a fakitermelésben foglalkoztatott gépeket, eszközöket, a termelés összefüggéseit és a bérezés kérdéseit. Elvárjuk a termelés technológiájának olyan kivitelezését, amely a legmesszebbmenően figyelembe veszi az erdőművelés érdekeit. A munkahelyen való állandó tartózkodás a gazdasági elemzéshez valódi adatokat kell hogy produkáljon. Elvárjuk tehát a fejlődést, mely lépést tart a termelő erők fejlettségével, új módszerekkel, beleértve a biztonságos munkakörülményeket, faanyagtakarékosságot, maximális iparifakihozatalt, korszerű segédeszközök használatát, megfelelőbb munkaszervezést stb.

A *szállítási művezető* feladata, hogy a termelési költség 60%-át kitevő anyagmozgatás költségét a rendelkezésre álló fogatok, gépek és eszközök stb. helyes

kihasználásával állandóan csökkentse. Az anyag mozgatásakor és tárolásakor gondoljon a következő folyamatra, a gazdaságos és gyors felterhelésre. Figyelembe kell vennie az erdőművelés követelményeit a faanyagmozgatás vágástéri mozzanatában. Biztosítani kell a tárolt faanyag minőségi megővését. Ismernie kell az anyagmozgató eszközök kapacitását, üzemen tartásának módját, hogy megfelelően alkalmazkodni tudjon az út- és időjárás viszonyaihoz. Az ismeretek birtokában jó szervezéssel meg kell szüntetni a gépkocsik várakozását és el kell érni a maximális raksúly kihasználását. Természetesen tökéletesen ismernie kell az anyagmozgató eszközök, gépek teljesítményét, elszámolását, igazolás módját az adminisztratív lebonyolítással együtt.

Az erdőművelési művezető — mivel túlnyomórészt ezen a munkaterületen dolgozik — sokkal inkább magáévá tudja tenni az erdőtípológián alapuló új erdőművelési technológiát. Ennek szellemében fő feladata, hogy biztosítsa az erdő-sítés alá kerülő területeken a legszakzszerűbb, leggazdaságosabb kivitelezést, amely lehetővé teszi a területnek a mielőbbi eredményesen befejezett erdősítésként való átadását. A pótlások előtt az erdősületlen foltokat megjelöli, biztosítja általában minden munkánál a legmagasabb megmaradási $\%$ -ot. A tisztításokat a biológiai elvek szem előtt tartásával kell végrehajtsa. Munkája nem lehet csak sablonos tevékenység, hanem ahány erdőrész, annyi technológiai elven és azok gyakorlati végrehajtásán kell alapulnia. Az erdőművelési művezető feladatkörébe tartozik a vadgazdálkodás és a csemetekertek gondozása is.

Az új szervezeti forma végeredményben *szakosodást* jelent. De miért ne lehetne meg az erdésznél a szakosodás, ha a fölötte levő összes beosztásban mindenütt az van. Gondoljunk csak arra, hogy az erdőtípológia is milyen komoly ismereteket kíván meg a kerületvezető erdésztől. Vagy nézzünk egy másik kérdést, a gépesítés kérdését. Erdészeink nagyrésze IV—VI. elemi után elvégezte a régi erdőőri szakiskolát, vagy levelező oktatás keretében szerezte meg az erdész-képesítést. Ez nem adott elég gépesítési ismeretet. A legújabban kiképzett erdőgazdasági szakmunkások gépesítési alapismerete magasabb mint az őket irányító kerületvezető erdészeké. Napjainkban a hozzáértés, a gépi ismeretek olyan követelményként jelentkeznek az erdészeti munkában is, mint az országúton közlekedő gépjárműveknél a KRESZ ismerete. Az új szervezési forma előrelátó, gondos, aprólékos erdészvezetői és műszaki vezetői munkát kíván. Ennek elmaradása, a koncentrált termelő erőnél már nagyobb kiesést jelent. Időben biztosítani kell a technológiai utasításokat, bérezést, elhelyezési lehetőségeket (kihelyezett fogatistállók, üzemanyagok, tervek, munkásszállítás stb.).

A kísérletképpen bevezetett új szervezet az első negyedévben az alábbi eredményeket és tanulságokat hozta.

1. A cserépfalui erdészetben a 10 erdészkerületből egy megmaradt a hagyományos formában, a többi 9 kerület 3 pagonyra oszlott: 3 fatermelési, 3 szállítási és 3 erdőművelési művezető irányítása mellett.

2. A kevesebb munkahely állandó jelenlétet tett lehetővé a művezető erdész számára. Eddig a kerületvezető erdész munkaidejének egy részét úton töltötte egyik munkahelytől a másikig. Ez így mindenképpen lazaságot szült és sokszor fel is vetődött a részben jogos kifogás, hogy „nem tudok mindig mindenütt ottlenni, s nem felelhetek érte.” Most már a művezető erdész nemcsak regisztrálója, fényképezője az eseményeknek, hanem tényleges rendezője és irányítója. Ezzel, valamint a gyakori ellenőrzés következtében a durva szakmai hibák elkövetésének a lehetősége lényegesen csökken.

3. Emelkedett az egy főre és egy órára eső teljesítmény is azzal, hogy a munkát irányító erdész állandóan a munkahelyen tartózkodik. Ezzel lehetővé

vált a munkacapat átlagos teljesítményének pontos felmérése is. Főleg az erdőművelési munkák minősége növekedett ugrásszerűen. Ma még pénzbeni eredménye nem értékelhető; ennek az 1 ha befejezett erdősisítésre fordított költség csökkenésében kell realizálnia a befejezéshez szükséges idő csökkenésével együtt.

Az új szervezéssel az egy órára eső teljesítmény növekedésén túl, csökkent az egységnyi termékre eső költség járulékos összege is. Ezt a következő táblázat szemlélteti:

H ó n a p	1 9 6 1						1 9 6 2					
	Munkás létszám	Kitermelt m ³	Óra/m ³	Munkabér/m ³	1 m ³ -re járulékos		Munkás létszám	Kitermelt m ³	Óra/m ³	Munkabér/m ³	1 m ³ -re eső járulékos	
					óra	Ft					óra	Ft
Október	41	1907	4,42	22,14	0,92	3,58	31	1917	3,13	21,84	0,73	3,18
November	43	1934	3,45	22,09	0,91	4,03	33	1600	2,92	21,10	0,84	4,52
December	47	1239	3,50	22,25	1,22	3,56	31	1675	2,86	21,00	0,38	2,21

A táblázatban 1962. novemberére kimutatott termelés, valamint az 1 m³-re eső járulékos költség magasságának oka az, hogy a szakmunkások tanfolyamon vettek részt és a termelő létszám csökkenésével párhuzamosan a kisegítői létszám (hossztolók, vízhordók, felvételezők stb.) nem csökkent.

4. Javult a munkaidőkihasználás. Az elmúlt gazdasági évben becslés szerint 10—20%-ot tett ki a munkaidő improduktív része, mivel a munkahely szétszórtság miatt lazább volt az ellenőrzés.

5. Csökkent a fogattal történő anyagmozgatásban az átlagos távolság: negyedéves szinten a terv 1,2 km, a tény 0,75 km volt.

6. Megteremtődött annak a lehetősége, hogy az anyagok és eszközök mozgása a művezető erdész szeme előtt történjék. Lehetővé vált a végzett munka, munkaidő és minden egyéb jó adminisztrálása, a valóságnak megfelelő és elemezhető nyilvántartás. (Pl. a szállítójegyek kiadása a fogat vagy gépkocsi részére, az érkezési és indulási idő pontos megjelölése.)

7. Módot adott az új szervezet arra, hogy ki-ki a hajlamainak, képességeinek legmegfelelőbb helyre kerüljön, s mivel a munkaköri teendők 1/3 területre redukálódtak, mód van annak részletesebb ismeretére, s így az eredményesebb munkálkodásra.

8. A nyilvántartási egységek összevonása következtében pl. a könyvelői munkakörben a kilenc jogcímkénti kigyűjtés négyre csökkent. A manuális bérelszámolói munka is csökkent a könyvelőivel együtt.

Az új szervezés problémákat is vet fel. Első természetesen az, hogy eltérést jelent a 40/1957. sz. Korm. rendelet alapján kiadott 12/1958. sz. OEF utasítással szemben, amely kerületvezetői beosztást törvényesít. Szerintünk ez a szervezeti forma a termelőerők fejlődése, technikai és technológiai követelmények ugrásszerű növekedése következtében már módosulni kényszerül.

Felvetődik a kérdés, hogy ki lássa el a védelmi szolgálatot? Véleményünk szerint az erdész továbbra is hatósági közeg kell, hogy maradjon, s így minden művezető a maga működési területén természetszerűleg védelmi szolgálatot is végez. Ezen túlmenően a téli időszakban az erdőművelési művezetők a vadgazdálkodás mellett ellátják a védelmi szolgálatot is. A rezervátumokban a kerületvezető vadász munkája közben szintén kiveszi a részét a társadalmi tulajdon védelméből. Amint láttuk, megmaradt a lehetőség a védelmi szolgálat további el-

látására, bár véleményünk szerint a falun végbement társadalmi átalakulás döntő változást hozott ebben a kérdésben is. Ahol ez mégis probléma lenne, ott erdészeti vezetői irányítással, esetleg rendőri segédlettel gyorsan megszüntethető. Rendkívüli körülmények között szükség esetén egyszerű képzettségű, de igen rátermett erdőőr beállításával a védelmi szolgálat megoldást nyerhet. A jelenlegi szervezeti formának kell annyi eredményes változást hoznia, hogy az ilyen esetleges létszámszükséglet semmilyen vonatkozásban ne jelentsen problémát. Az erdővédelmi feladat ellátását lényegében az erdészeti vezető szervezi, s ezt úgy oldja meg, hogy benne az erdővédelmi felelősség tisztázott legyen. A kitermelt anyagért a fakitermelési művezető felelős addig, míg azt a szállítási művezetőnek át nem adja. Komplex fakitermelési munkamódszer mellett ez gyorsan és egyszerűen történik, mert a kitermelés végén az egész anyag szállítóképes helyre kerül.

Befejezésül még talán annyit — hogy félreértés ne essék — a kísérleteinkből nem akarunk máris általános következtetéseket levonni, még kevésbé tartjuk az I. negyedéves tapasztalatunkat véglegesnek és elegendőnek. Egyet azonban állítunk; hogy az erdőgazdasági termelőerők nagy fejlődésen mentek keresztül, s ezzel párhuzamosan nem fejlődtek azok a viszonyok, körülmények, amelyekben ezeknek az erőknek hatniuk kell, s így a jelenlegi szervezeti forma már szűknek bizonyul.

Hozzászólás Polner Antal: „Érdemes volna-e” című tanulmányához

Figyelembe véve a népgazdaság szükségleteit, feltétlenül indokolt az a törekvésünk, hogy országszerte növeljük a nemesnyárasok területét, még fafajcserék útján is. Előre bocsájtom, hogy ennek a törekvésnek meggyőződéses híve vagyok, mégis a fenti tanulmányban felvetett kérdés ellen foglalkozom állást.

E kérdés vizsgálatánál elsősorban abból indulok ki, hogy a már meglévő fiatal állományok nemesnyárral való lecserélését csakis rontott erdők esetében (pl. akácosok) hajthatjuk végre, különben súlyos gazdaságpolitikai hibát követnénk el.

A szóban forgó, Tisza és Maros hullámterében levő kocsányostölgy (10 éves) úgy gondolom, senki által sem minősíthető rontott erdőnek még akkor sem, ha ebben a korban az aktuális termőképesség nem fedi a potenciális termőképességét a termőhelynek, mert később ezt fokozatosan megközelíti és végül eléri. Alföldi őshonos fafajunk pedig ennyi türelmet igazán megérdemel!

Az Erdő hasábjain felvetett konkrét szegedi példához az alábbi véleményemet nyilvánítom: a fafajcsere végrehajtása előtt feltétlenül figyelembe kell venni azt a döntő tényezőt, hogy hullámtérről van szó. Ez azt jelenti, hogy az évről évre kiszámíthatatlan vízjárás, jégviszonyok (jeges árvíz, jég általi letörés, jég általi kiemelés stb.) nagymértékben bizonytalanná teszik az erdősítési munkák végrehajtását. Hullámtéren dolgozó erdőművelők jól ismerik ezt az elemi akadályt, mely a költségeket is sokszorosára emelheti. A 10 éves kocsányostölgy viszont már átvészelte ezt a veszélyes időszakot, uralkodik a termőhelyen s ezt az előnyét kár volna feladni az ismételt bizonytalanságokkal veszélyeztetett nemesnyár-telepitésekért. A fafajcsere ütemtervét ez a tényező könnyen felboríthatja, esetleg évek esnek ki a növedéktermelésből, s ez eset-